

Кривко А.Ф.

аспірант

Київського національного торговельно-економічного університету

Kryvko Anna

Kyiv National University of Trade and Economics

**ТРЕНДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ
ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ****TRENDS OF INVESTMENT DEVELOPMENT
OF HOTEL ENTERPRISES OF UKRAINE**

Статтю присвячено визначенню сучасних трендів інвестиційного розвитку готельного господарства України. Досліджено основні чинники, що впливають на процес залучення інвестицій у готельний бізнес. Запропоновано нові підходи до залучення інвестицій у сферу готельного господарства. Розроблено нові методи залучення іноземних інвестицій у підприємства готельного бізнесу України. Визначено необхідні зміни на державному рівні для приваблення інвестицій у країну. Проаналізовано динаміку індексу інвестиційної привабливості з 2012 по 2020 р. Розглянуто та проаналізовано інвестиційний клімат та бізнес-клімат України. Виявлено основні чинники, що поліпшують інвестиційну привабливість країни. Перераховано економічні чинники, що відіграють вирішальну роль у поліпшенні інвестиційного клімату. Висвітлено чинники, зокрема економічні та соціально-економічні, що впливають на готельну галузь. Структуровано основні методи залучення іноземних інвестицій. Виділено чинники, що забезпечують подолання або зниження інвестиційних ризиків. Сформовано основні тенденції інвестиційного розвитку готельного бізнесу в Україні.

Ключові слова: готельне господарство, інвестиції, інвестиційний розвиток, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, індекс інвестиційної привабливості.

Статья посвящена определению современных трендов инвестиционного развития гостиничного хозяйства Украины. Исследованы основные факторы, влияющие на процесс привлечения инвестиций в гостиничный бизнес. Предложены новые подходы к привлечению инвестиций в сферу гостиничного хозяйства. Разработаны новые методы привлечения иностранных инвестиций в предприятия гостиничного бизнеса Украины. Определены необходимые изменения на государственном уровне для привлечения инвестиций в страну. Проанализирована динамика индекса инвестиционной привлекательности с 2012 по 2020 г. Рассмотрены и проанализированы инвестиционный климат и бизнес-климат Украины. Выявлены основные факторы, улучшающие инвестиционную привлекательность страны. Перечислены экономические факторы, которые играют решающую роль в улучшении инвестиционного климата. Освещены факторы, в частности экономические и социально-экономические, влияющие на гостиничную отрасль. Структурированы основные методы привлечения иностранных инвестиций. Выделены факторы, обеспечивающие преодоление или снижение инвестиционных рисков. Сформированы основные тенденции инвестиционного развития гостиничного бизнеса в Украине.

Ключевые слова: гостиничное хозяйство, инвестиции, инвестиционное развитие, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность, индекс инвестиционной привлекательности.

The article is devoted to the definition of modern trends in investment development of the hotel industry of Ukraine. The development of the hotel business has a positive impact on the economy of any country. The quality of accommodation services in Ukraine is much lower than in European countries, but Ukraine has all the opportunities to achieve a higher level. It will be possible under the condition of creating a favorable investment climate, as well as attracting foreign investment for the development of the hotel industry of Ukraine. Therefore, it is important to study current trends in investment development of hotel enterprises. The main factors influencing the process of attracting investment in the hotel business are studied. The directions of development and improvement of the investment climate in Ukraine are determined. The modern development of the hotel business investment process is analyzed. New approaches to attracting investment in the hotel industry are proposed. New methods of attracting foreign investment in the hotel business of Ukraine have been developed. The relationship

between the development of the hotel industry and other sectors of the economy has been established. The influence of the state on attracting foreign investments is studied. Necessary changes at the state level have been identified in order to attract investments to the country. The dynamics of the investment attractiveness index from 2012 to 2020 is analyzed. The investment climate and business climate of Ukraine are considered and analyzed. The positive and negative moments that have an impact on him are highlighted. The main factors that improve the investment attractiveness of any country are identified. The economic factors that play a crucial role in improving the investment climate are listed. Modern tendencies of hotel business development in Ukraine are revealed. The factors, in particular economic and socio-economic, that affect the development of various industries of the country and directly those that have an impact on the hotel industry are highlighted. The main methods of attracting foreign investment are structured. Factors that ensure overcoming or reducing investment risks are identified. The main tendencies of investment development of hotel business in Ukraine are formed.

Key words: hotel industry, investments, investment development, investment climate, investment attractiveness, index of investment attractiveness.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток світової економіки вимагає залучення та ефективного використання інвестицій. Держава, що має на меті розвиток певної галузі, повинна створити такі умови, за яких відповідна галузь буде інвестиційно привабливою. Міжнародний готельний бізнес виходить на новий рівень розвитку, що створює все більше вимог щодо якості готельних послуг. Формування нових умов функціонування сервісної економіки вимагає впровадження значних змін у систему державного регулювання організаційно-економічних відносин у туристичному секторі, ставить складні завдання підвищення ефективності функціонування підприємства готельного господарства в умовах жорсткої конкуренції [1]. Інвестування готельного бізнесу є основою розвитку туризму. А отже, головне завдання держави – створення сприятливого інвестиційного клімату. Для цього необхідні коригування державної інвестиційної політики та розроблення стратегічних планів для залучення іноземних інвесторів саме в необхідні галузі для розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми функціонування індустрії гостинності досліджували чимало вчених. Розвиток індустрії гостинності та туристичної сфери загалом, інвестиційні вкладення в готельний бізнес розглядає Ю.М. Нікольчук. Механізм залучення інвестицій у готельне господарство досліджує С.Ю. Візерський. Перспективи інвестиційної діяльності у готельному бізнесі України описує І.М. Ощипок. Процес інвестування підприємств також досліджений та описаний у працях багатьох учених, таких як І.О. Бланк, Н.І. Данько, Д. Панков, Є. Мних, С. Покропивний, М. Скворцов, Т.В. Бурак, І.В. Рудченко. Разом із тим сучасні тренди інвестиційного розвитку підприємств готельного бізнесу України не досліджено повною мірою, а отже, повинні стати об'єктом дослідження.

Метою дослідження є виокремлення сучасних трендів інвестиційного розвитку підприємств готельного господарства України, розгляд про-

блем, які існують у процесі залучення інвестицій, та окреслення шляхів їх вирішення з метою ефективного інвестування готельного бізнесу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підприємства готельного господарства продовжують розвиватися. Відкриваються нові мережі готелів, які набувають усе більше нових вимог до якості надання послуг розміщення. Нові підприємства диктують нові правила розвитку бізнесу та створюють конкурентне середовище на ринку надання послуг, що вимагає підвищення стандартів уже існуючих підприємств готельного господарства.

Головна мета підприємств готельного господарства – надання місця ночівлі, однак уже давно готелі не зупиняються лише на цій функції. Додаткові послуги відіграють неабиякий вплив на приваблення гостей. Сьогодні існує безліч додаткових послуг у готелях (як платних, так і безкоштовних): послуги з харчування, проведення екскурсій, трансфер з аеропорту та вокзалу, купівля квитків, доставка покупок із магазинів, надання в користування конференц-залів, переговорних кімнат, організація event-заходів та ін. В Україні перелік додаткових послуг досить малий на відміну від зарубіжних готелів. Однак чим більший цей перелік, тим привабливішим є готель для гостей.

Готельний бізнес в Україні розвивається, однак наявний номерний фонд не відповідає загальним світовим стандартам. Спостерігаються низькі темпи будівництва нових готелів, часто реконструюють старі будівлі, адже це вимагає менших вкладень. Однак готельний бізнес уважають одним із найприбутковіших секторів економіки країни. Стан готельного господарства впливає й на індустрію туризму, будівництво, торгівлю, транспорт та багато інших сегментів економіки.

В Україні досить низький бюджет закладається на розвиток готельної індустрії та туристичної сфери загалом. Лише останні декілька років держава ставить на меті залучення іноземних інвес-

тицій в Україну. Постійні інвестиційні вкладення у готельний бізнес гарантують збереження конкурентних позицій на ринку, підвищення рівня задоволення попиту споживачів послуг [2].

Так, 21 липня 2020 р. Верховна Рада України в першому читанні схвалила законопроект «Про державну підтримку інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями» № 3760, що передбачає спрощення процесу інвестування для великих інвесторів – надання пільг.

Відповідно до законопроекту, інвестори матимуть право на відшкодування збитків, включаючи упущену вигоду і моральну шкоду, завданих їм унаслідок дій, бездіяльності або неналежного виконання органами України своїх обов'язків стосовно інвестора чи підприємства з іноземними інвестиціями [3].

Звичайно, прийняття такого законопроекту є позитивним рішенням для стимулювання іноземних інвесторів. Однак для радикальних змін позицій України у залученні іноземних інвестицій необхідними є також зміна податкової системи, створення сприятливого інвестиційного клімату в країні та зміни на законодавчому рівні. Наприклад, до Закону України «Про інвестиційну діяльність» вносяться зміни кілька разів на рік. Звичайно, зарубіжних інвесторів стримують ці чинники, які негативно впливають на інвестиційний клімат України.

Як повідомляє Європейська бізнес-асоціація (ЄБА), у першій половині 2020 р. індекс інвестиційної привабливості України становив 2,51, тоді як у 2019 р. був 2,95 [4]. Таким чином, індекс інвестиційної привабливості в Україні у 2020 р. повернувся до рівня 2015 р. (рис. 1).

Настрої генеральних директорів суттєво погіршилися. Лише 4% опитаних вважають інвестиційний клімат України сприятливим,

тоді як у попередньому опитуванні таких було 17%. Більшість (62%) опитаних вважають, що поточний інвестиційний клімат є несприятливим, а 34% – нейтральним [4].

Бізнес-клімат має також негативну тенденцію: 55% директорів указують на погіршення інвестиційного клімату, тоді як 35% вважають, що умови ведення бізнесу не змінилися, і лише 10% відзначають незначне поліпшення [4].

Також бізнес-лідери назвали позитивні та негативні моменти, що відбулися у першому півріччі 2020 р., котрі мали вплив на інвестиційний клімат України.

До позитивних моментів відносять запуск ринку землі, валютну лібералізацію, продовження співпраці з МВФ, зниження облікової ставки НБУ, стабільну національну валюту [4].

Серед негативних моментів бізнес-лідери відзначають слабку судову систему, відсутність зрушень у боротьбі з корупцією, а також значний вплив тіньової економіки. А у зв'язку з пандемією COVID-19 та впровадженням протиепідеміологічних заходів, постійною ротацією у складі уряду додалися ще й політична та економічна нестабільність, підвищення податкового законодавства, призупинення реформ [4].

Зважаючи на нинішню ситуацію інвестиційної привабливості України, необхідно сформулювати чинники, котрі б позитивно вплинули на поліпшення інвестиційного клімату в Україні.

Науковці виділяють такі основні чинники, що впливають на покращення інвестиційного клімату країни:

- досконалість законодавства;
- захищеність права власності;
- відсутність корупції;
- стабільність цінового та валютного середовища;

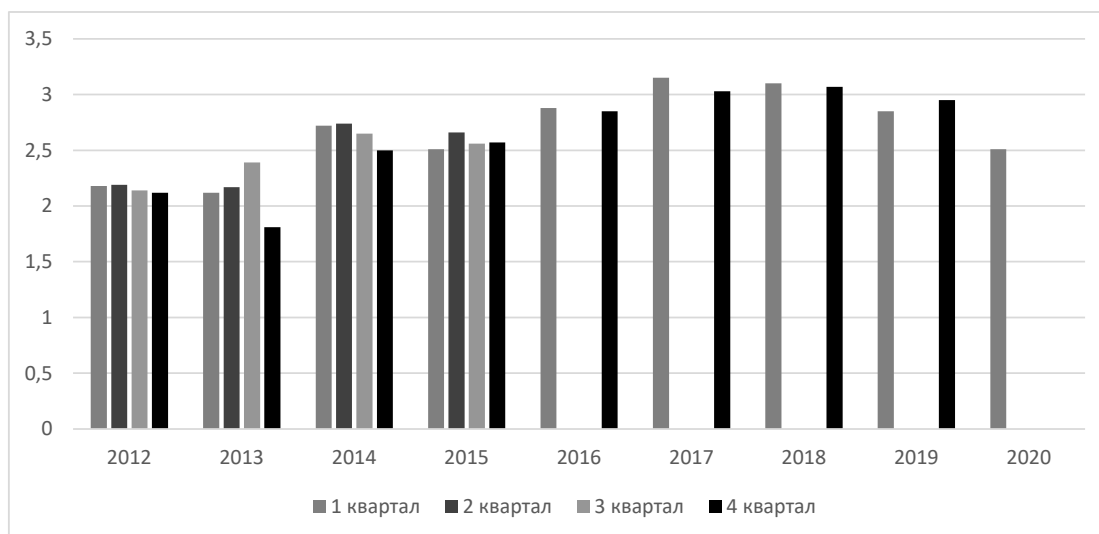

Рис. 1. Динаміка індексу інвестиційної привабливості

Джерело: [4]

- простота відкриття та ведення бізнесу;
- відсутність надмірних бюрократичних перепон під час закриття підприємства;
- проста процедура під'єднання до електромереж;
- розвиток банківської системи та фінансового ринку загалом;
- зрозумілість, справедливість і простота податкової та митної систем;
- зростання купівельної спроможності населення;
- якість освіти та охорони здоров'я;
- поширеність серед населення здорового способу життя;
- популярність спортивних змагань та культурних заходів (спектаклів, опер, балетів тощо);
- якість доріг у країні та ін. [5].

Економічні чинники відіграють вирішальну роль у поліпшенні інвестиційного клімату. Серед них виділяють такі:

- створення якісної системи отримання інвестицій та повернення інвесторами доходів від інвестиційної діяльності;
- розбудова великих фондових бірж, які могли б конкурувати з найкращими біржами світу;
- розміщення цінних паперів українських підприємств на закордонних біржах;
- створення потужного інституту інвестиційного омбудсмена;
- розвиток ринку небанківських фінансових інститутів (інвестиційних та страхових компаній, пенсійних фондів);
- поширення інформації серед населення про цінні папери як напрям інвестування;
- створення простих для користування людьми без економічної освіти інформаційних платформ щодо ринку цінних паперів;
- розвиток державно-приватного партнерства тощо [5].

Отже, поліпшення інвестиційного клімату в Україні залежить від багатьох чинників. На нашу думку, необхідним є комплексний підхід – проведення реформ за різними напрямками як державної політики, так і в різних галузях економіки країни. Важливою є реалізація усіх заходів не лише на законодавчому, а й на виконавчому рівні. Це дасть змогу зробити економіку України інвестиційно привабливою та призведе до збільшення обсягу зовнішніх та внутрішніх інвестицій.

Нині в Україні існують певні тенденції розвитку готельного бізнесу. До таких тенденцій відносять:

- активне освоєння ринку західними мережами, сервіс котрих добре відомий усім зарубіжним гостям, переважно висококласного сегменту;

– відсутність чіткої класифікації та зірковості готелів. Деякі готелі працюють узагалі без визначеної зірковості. У такому разі гості не знають, на який сервіс та рівень обслуговування їм розраховувати;

– перевагу інвестування в будівництво торгових центрів над будівництвом готелів, адже готелі мають довший термін окупності, який у великих містах може сягати понад 10 років [6, с. 227];

– відсутність конференц-залів, переговорних кімнат та будь-яких технічних засобів для проведення бізнес-зустрічей, які необхідні у готелі будь-якого рівня, адже головна мета приїзду іноземців у країну – бізнес-переговори;

– відсутність інновацій – систем електронного управління готелем, електронної реєстрації гостей, доступу до всіх наявних каналів продажів.

Звичайно, готельна індустрія України перебуває у фазі розвитку, поступово зазнає трансформацій та прямує до європейського рівня надання послуг. Однак є досить багато необхідних ключових моментів задля досягнення вищого рівня надання послуг.

Одним із таких є конкурентоспроможність. На сучасному етапі розвитку високу конкуренцію готельним комплексам становлять фізичні особи – підприємці, котрі утримують невеликі готелі у приватних будинках. Вони пропонують широкий спектр додаткових послуг, надають послуги з розміщення досить високої якості і за доступними цінами. За таких умов готелям важко відстоювати свої інтереси, нині пропозиція випереджає попит на ринку надання послуг із розміщення. Лише підвищення якості та збільшення додаткових, унікальних послуг допоможуть готелям витримати неабияку конкуренцію та бути конкурентоспроможними.

Інвестори вважають однією з ключових тенденцій проблему повернення вкладень. Бізнес-плани розробляються з терміном окупності у п'ять-сім років, тоді як на практиці вони сягають 10 і навіть більше років. Основна проблема полягає у тому, що інвестиційні ризики не прораховуються або прораховуються не повною мірою, тому власники готельного бізнесу не завжди можуть вибрати правильний напрям роботи або ж утримати гостей, котрих кожного дня можуть переманити до себе конкуренти.

Сучасні готелі, котрі прагнуть завоювати симпатію все більшої кількості гостей, розширюють список своїх функцій [6]:

- розроблення системи автоматизації роботи працівників відділу продажів, що дає змогу власникам бізнесу управляти цією сферою, планувати зустрічі з партнерами, вести календар і розклад роботи менеджерів, а також полегшує виконання різних завдань;

– налагодження системи роботи з клієнтами. Це нові технології в готельному бізнесі, що допомагають провести повний аналіз розміщення гостей у готелі та видають повну аналітику по кожному з них;

– створення системи управління програмами лояльності для клієнтів, що дає змогу готелю розробити різноманітні унікальні заохочення для постійних гостей, клубні та дисконтні картки та ін.

Загалом новітні технології відіграють вагомую роль у розвитку сучасного готельного бізнесу. З їх допомогою можливе виконання багатьох функцій одночасно з різних точок світу. Можливими є контроль над усіма процесами, що відбуваються в готелі, створення віртуальних турів по готельних номерах, залу ресторану, конференц-центру для гостей, бронювання готельних номерів за допомогою різних сервісів так, щоб працівники моментально могли отримати інформацію про кількість вільних та зайнятих номерів різної категорії.

Усі сучасні тенденції ведення готельного бізнесу повинні сприяти залученню інвестицій в Україну. Підвищують інтерес інвесторів до готельного ринку такі чинники: високі темпи зростання доходів на номер; стабільно високе завантаження; сприятлива ринкова кон'юнктура [7].

Існують також чинники, котрі впливають на розвиток різних галузей країни. Ураховуючи ті, що мають безпосередній вплив на готельну галузь, учені розмежовують їх за місцем готельного сектору у системі економічних зв'язків та специфічними умовами функціонування галузі в конкретній країні [8].

Основну групу чинників становлять економічні. Серед них: загальний стан економіки; фінансова стабільність; розвиток туристичного сектору; інвестиційна привабливість; середній дохід на душу населення; рівень безробіття; рівень оподаткування; банківський відсоток на кредити; наявність сильної конкуренції з боку стихійного ринку апартаментів і квартир та ін. [8].

Важливу роль у становленні та розвитку готельного господарства України відіграють також соціальні й соціально-економічні чинники. Серед них: розподіл населення за рівнем доходів; рівень освіти та культури; спосіб життя населення; вікова структура; співвідношення міського і сільського населення; рівень злочинності; розвиток туризму; зростаюча потреба у відпочинку внаслідок збільшення стресового навантаження [8].

Особливу увагу серед усіх чинників приділяють розвитку ділового туризму, що сприяє збільшенню ділових зустрічей, переговорів,

якості надання послуг конференц-залів на підприємствах готельного господарства, кількості готельних послуг комплексів ділового призначення, а отже, й підвищенню інвестиційної привабливості України.

За спостереженнями маркетологів, під час економічних криз найбільшу частку поїздок становлять саме ділові подорожі. Обслуговування корпоративних бізнес-туристів приносить готелям до 40–50% доходу і сприяє їхній конкурентоспроможності. Ці показники характерні для бізнес-готелів із розвиненою інфраструктурою відповідних послуг [8].

Отже, можемо виділити необхідні методи залучення іноземних інвестицій:

- єдине зрозуміле законодавство;
- стабільна політична ситуація в країні;
- правове забезпечення усіх платежів до бюджетів та фондів спеціального призначення;
- налагоджена зрозуміла система оподаткування;
- спрощена система оподаткування для іноземних інвесторів (зменшення податку для іноземних інвесторів створить сприятливий інвестиційний клімат та збільшить надходження зовнішніх інвестицій у країну);
- надання державних послуг в онлайн-режимі (реєстрація та отримання необхідних сертифікатів);
- дієвий механізм правового захисту інвесторів від боржників та несумлінних партнерів;
- відповідність податкової та бухгалтерської систем міжнародним стандартам;
- зменшення ставки мита на ввезення під час надходження іноземних інвестицій в Україну;
- зменшення рівня корупції у структурах регулюючих органів;
- розвиток інфраструктури бізнесу (створення єдиної потужної страхової компанії, котра би покривала комерційні ризики під час реалізації інвестиційних проектів).

Сприятливий інвестиційний клімат має забезпечити захист інвесторів від інвестиційних ризиків. Доцільно виділити чинники, що забезпечують подолання або зниження ризиків для інвесторів в Україні: рівень розвитку продуктивних сил та стан ринку інвестицій; правове поле держави (законодавча база); політична воля усіх гілок влади; статус іноземного інвестора; інвестиційна активність населення; стан фінансово-кредитної системи [9].

Необхідно зауважити, що сприятливий інвестиційний клімат у країні також спонукає до розвитку готельної галузі. В Україні сформувалися такі тенденції інвестиційного розвитку готельного бізнесу:

- 1) інвестування в будівництво нових або реконструкцію вже збудованих готелів.

Причому зарубіжні інвестори прагнуть збудувати новий сучасний готель, котрий відповідатиме всім сучасним нормам та вимогам;

2) купівля одного готельного номеру.

Досить розповсюдженою такою формою інвестування стала за останні роки, особливо у Західній Україні, у курортних місцях. Такий формат об'єднує житлову та готельну нерухомість та є вже готовим орендним бізнесом для приватного інвестора. Готельні номери купуються різними власниками в інвестиційних цілях, а також для особистого користування. Номер перебуває під управлінням готельного оператора з досвідом у цій сфері. Такі апарт-готелі мають розвинену інфраструктуру та всі необхідні опції як для життя та відпочинку на декілька днів, так і на цілий рік. Високий рівень сервісу, прибирання, цілодобовий консьєрж-сервіс – усе це сконцентровано в одному місці, де інвестор може проживати сам або ж здавати свою власність в оренду й отримувати прибуток. Необхідно зауважити, що такі апарт-готелі вже досить поширені у європейських країнах та поступово завойовують український ринок;

3) інвестиції в управління і купівля франшизи у відомих брендів.

Досить поширене явище, адже відомі готельні оператори, чиє ім'я знає увесь світ, не бажають інвестувати у щось нове. Найвигідніше для них – управління чужою власністю та здача в оренду свого бренду. Важливим для них є управління об'єктом ще на початку передпроектних робіт, адже це хороша можливість отримати додатковий прибуток за свої консультації у ході всіх етапів.

Зарубіжні готельні оператори зазвичай виконують лише управлінські функції. За таких обставин інвестиційний ризик є мінімальним, адже всі збитки від основної діяльності понесе власник.

Зазвичай підписується договір не лише на управління, а й на технічний супровід (відповідність марці оператора архітектурних форм будівлі, кадрової політики та ін.). У середньому керуюча компанія обходиться власникам у 4–8% від обороту і 8–12% із прибутку [7].

Управління готелем обходиться власнику дешевше, ніж придбання послуг за договором франчайзингу. У такому разі одна сторона надає право діяти від свого імені іншій стороні на основі договору або угоди про придбання ліцензії. Такий вид ділового співробітництва дає змогу збільшити прибуток на інвестований капітал. У такому разі мережеві оператори можуть розраховувати на гарантоване надходження засобів, хоча і менший дохід, аніж у разі володіння підприємством. Вартість франчайзингу розраховують за індивідуальними графіками, вона може становити від 1,5% до 5% з обороту і 10–15% за кожне бронювання [7].

Висновки з проведеного дослідження.

Отже, залучення інвестицій у готельну сферу України є одним із найбільш актуальних для економіки країни.

Сьогоднішній спостерігається низький рівень інвестиційної привабливості готельного сектору. Українські банки та інші фінансові установи згодні фінансувати лише короткострокові проекти. Задля забезпечення відповідного обсягу інвестицій необхідною є участь іноземних інвесторів. Вирішальним чинником для залучення іноземних інвестицій є сприятливий інвестиційний клімат, котрий залежить від значної кількості чинників: політичної ситуації в країні, законодавчої системи, державної підтримки, стабільного економічного розвитку і мінімізації ризиків. Це основні вимоги іноземних інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Innovation in hotel products and services. URL: http://www.lhonline.com/green/housekeeping/innovation_hotel_products.ru (дата звернення: 20.05.2021).
2. Нікольчук Ю.М. Готельно-ресторанний бізнес: сучасний стан, фінансове забезпечення, інвестиційна привабливість та перспективи подальшого розвитку в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 218–226.
3. Чи запрацює закон про інвестиційну няню? URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/chy-zapratsyuyey-zakon-pro-investytsijnu-nyanyu/> (дата звернення: 31.05.2021).
4. Європейська бізнес-асоціація. URL: <https://eba.com.ua/> (дата звернення: 02.06.2021).
5. Ворсовський О.Л. Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні *Економіка та держава*. 2019. № 12. С. 95–98. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2019/19.pdf (дата звернення: 02.06.2021).
6. Шаповалова О.М. Інноваційна діяльність, як основа підвищення конкурентоспроможності готельного господарства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2013. № 16. С. 224–228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSUNU_2013_16_44 (дата звернення: 03.06.2021).
7. Ощипок І.М. Перспектива інвестиційної діяльності у готельному бізнесі України. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2019. Вип. 57. С. 26–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2019_57_6 (дата звернення: 03.06.2021).
8. Туризм як національний пріоритет : колективна монографія / за ред. І.М. Писаревського. Харків, 2010. 284 с.

9. Візерський С.Ю. Механізм залучення інвестицій у готельне господарство, проблеми та шляхи їх вирішення. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 12. С. 79–85.

References:

1. Innovation in hotel products and services. Available at: http://www.lhonline.com/green/house-keeping/innovation_hotel_products.ru (accessed 20 May 2021).
2. Nikolchuk Yu.M. (2020). Hotelno-restaurantnyi biznes: suchasnyi stan, finansove zabezpechennia, investytsiina pryvablyvist ta perspektyvy podalshoho rozvytku v Ukraini [Hotel and restaurant business: current status, financial security, investment attractiveness and prospects for further development in Ukraine]. *Biznes Inform – Business Inform*, no. 5, pp. 218–226.
3. Chy zapratsiuie zakon pro investytsiinu nianiu? [Will the law on investment nanny work?]. Available at: <https://www.hsa.org.ua/blog/chy-zapratsyuye-zakon-pro-investytsijnu-nyanyu/> (accessed 31 May 2021).
4. Yevropeiska Biznes Asotsiatsiia [European Business Association]. Available at: <https://eba.com.ua/> (accessed 02 June 2021).
5. Vorsovskiy O.L. (2019). Shliakhy pokrashchennia investytsiinoho klimatu v Ukraini [Ways to improve the investment climate in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, no. 12, pp. 95–98. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2019/19.pdf (accessed 02 June 2021).
6. Shapovalova O.M. (2013). Innovatsiina diialnist, yak osnova pidvyshchennia konkurentospromozhnosti hotelnoho hospodarstva [Innovative activity as a basis for increasing the competitiveness of the hotel industry]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia – Herald of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*, no. 16, pp. 224–228. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSunU_2013_16_44 (accessed 03 June 2021).
7. Oshchypok I.M. (2019). Perspektyva investytsiinoi diialnosti u hotelnomu biznesi Ukrainy [Prospects for investment activity in the hotel business of Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic sciences*, no. 57, pp. 26–32. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2019_57_6 (accessed 03 June 2021).
8. Pysarevskiy I.M. (ed.) (2010). *Turyzm yak natsionalnyi priorytet* [Tourism as a national priority]. Kharkiv: KNAME. (in Ukrainian)
9. Vizerskyi S.Yu. (2008). Mekhanizm zaluchennia investytsii u hotelne hospodarstvo, problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [The mechanism of attracting investment in the hotel industry, problems and solutions]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine*, no. 12, pp. 79–85.